

Het Haags Gemeentearchief & Algemene Verordening Gegevensbescherming

Inleiding

Op 25 mei 2018 werd de Algemene Verordening Gegevensbescherming van kracht. Deze Europese privacywet zorgt ervoor dat de bescherming van persoonsgegevens in alle landen van de EU op dezelfde manier geregeld is. Ook op de archiefsector heeft deze nieuwe wetgeving een grote impact. Het Haags Gemeentearchief is daarom in 2017 gestart met het kritisch kijken naar ons eigen beleid omtrent openbaarheid. Dit was de start van een traject waarin we onze archieven en collecties AVG-proof zijn gaan maken. Ondanks dat dit traject nog lang niet is afgerond, werd onze praktische aanpak van de eerste fase ervan, die gericht was op onze archiefcollectie, gewaardeerd. KVAN/BRAIN heeft ons verzocht om deze aanpak op papier te zetten om dit onder haar leden te kunnen verspreiden. In dit document beschrijven we hoe we het afgelopen jaar de archiefcollectie van het Haags Gemeentearchief in lijn hebben gebracht met de AVG en geven we tevens een doorkijkje naar acties die we voor het komende periode hebben gepland.

Overzicht creëren

We wisten dat we openbaarheidsbeperkingen vanuit de voorganger van de AVG, de WPB, niet helemaal goed en volledig op onze archiefcollectie hadden toegepast. Daarom zijn we gestart met het creëren van overzicht: in welke archieven zouden mogelijk (bijzondere) persoonsgegevens kunnen voorkomen?

Uit ons collectiebeheerssysteem Mais Flexis hebben we gegevens gehaald van *alle* archiefvormers (ruim 1300) en de daaronder vallende archieven.

Bescherming van de privacy zoals verwoord in de AVG geldt alleen voor natuurlijke personen, dit betekent dat de persoon nog in leven moet zijn. Alleen in archieven die minder oud zijn dan 110 jaar kunnen dus gegevens van nog levende personen voorkomen. Uit het overzicht met archieven konden we daarom de archieven verwijderen die betrekking hadden op de periode vóór 1907. Na deze bewerking bleven er ruim 1100 archiefvormers met archieven over die mogelijk wel (bijzondere) persoonsgegevens zouden kunnen bevatten.

Persoonsgegevens

In de archieven die overbleven, is vervolgens gekeken naar het voorkomen van termen in de naam van de archiefvormer die op de aanwezigheid van *bijzondere* persoonsgegevens kunnen duiden:

- ras of etnische afkomst (o.a. termen als: afrikaans, surinaams, hindoestaans, turks, gastarbeider, migrant)
- politieke opvattingen (partij, politiek, democratisch, fractie)
- godsdienst of levensovertuiging (parochie, katholiek, joods, christelijk, geloof, parochie, rooms, hervormd, kerk)
- lidmaatschap van een vakbond (vakbond, bond, vereniging)
- genetische of biometrische gegevens met oog op unieke identificatie (niet van toepassing op onze archieven)
- gezondheid (verpleging, Bronovo, gesticht, ziekenhuis)
- seksuele leven (homosexueel, lesbisch, coc)
- strafrechtelijk verleden (politie, geweld, opvang)

De archiefvormers waarbij één of meerdere van deze termen werden gevonden, werden rood gemarkeerd en kregen de prioriteit 'hoog' mee; dit betrof iets meer dan 150 archiefvormers. Archiefvormers waarbij geen van de termen werden gevonden, kregen de prioriteit 'laag'. De archieven van deze archiefvormers moesten ook bekeken worden, in ieder geval om te onderzoeken of deze 'gewone' persoonsgegevens bevatten, maar dat hoefde niet à la minute.

Particuliere archieven

Uit deze eerste inventarisatie kwam naar voren dat de hoogste risicogroep voor ruim 80% bestond uit particulier archief. In overheidsarchief zit in de regel minder blijvend te bewaren archief waarin persoonsgegevens voorkomen. Maar daarnaast is het zo dat bij overbrenging van overheidsarchief veel meer wettelijk is vastgelegd dan bij particulier archief. Het al dan niet opleggen van beperkingen op de openbaarheid is een standaard onderdeel van de overbrengingsprocedure van overheidsarchief. Bij particuliere archieven (schenking, bewaargevingen of bruiklenen) werd dit, zeker in het verre verleden, niet systematisch geregeld en werd de noodzaak om heel strikt om te gaan met het waarborgen van de privacy van nog levende personen niet zo gevoeld. Dat betekent dat er een gerede kans is dat we in de categorie 'particulier archief' archieven te vroeg openbaar maken.

Inventarisnummers beoordelen

Op volgorde van prioriteit zijn vervolgens de titelbeschrijvingen van inventarisnummers bekeken. Zodra op basis van de beschrijving een inventarisnummer (bijzondere) persoonsgegevens leek te bevatten (bijvoorbeeld: ledenlijsten van een Christelijk gemengd koor), werd gecontroleerd of er een openbaarheidsbeperking op zat en zo ja, of de termijn waar de beperking voor geldt, klopt. We hebben een termijn van 100 jaar gehanteerd wanneer er gegevens over kinderen in stonden, voor volwassenen hebben we een termijn van 75 jaar aangehouden. Wanneer de termijn in Mais Flexis niet klopte werd deze meteen aangepast. Uiteindelijk moest de meerderheid van de betrokken inventarisnummers aangepast worden. Regelmatig was er onterecht helemaal geen openbaarheidsbeperking aan het inventarisnummer meegegeven. Een iets kleiner percentage stond al wel op niet-openbaar, maar de termijn die hierbij werd gehanteerd bleek vaak onjuist.

Wijzigingen bijhouden

Alle wijzigingen die in deze inhaalslag zijn doorgevoerd, zijn per archiefbestand/beheernummer bijgehouden op formulieren. Aangetekend werd welke inventarisnummers op welke datum zijn aangepast, en wat de reden van de beperking is. Dit was nodig omdat we momenteel in Mais Flexis niet kunnen aangeven *waarom* iets niet-openbaar is. Dit is wel een grote wens, aangezien we graag richting onze gebruikers zo transparant mogelijk hierover willen zijn. We hebben daartoe een voorstel aan De Ree gedaan (de mogelijkheid tot het aanvinken van verschillende categorieën openbaarheidsbeperkingen, zie hieronder). Dat is voor onszelf nuttig om dat in Mais te kunnen registreren, maar geeft ook de gebruikers meer inzicht waarom een inventarisnummer niet openbaar is, en ook hoe ze alsnog inzage zouden kunnen krijgen en wie ze daarom moeten verzoeken (soms ook de bruikeengever, namelijk). Zodra we Mais Flexis hierop is aangepast zullen we een deel van de informatie op die formulieren met terugwerkende kracht in Mais gaan invoeren.

Categorieën openbaarheidsbeperkingen

Om de openbaarheidsbeperkingen zoveel mogelijk gestructureerd door te voeren, hebben we de reden van de beperking op de openbaarheid onderverdeeld in vijf categorieën:

- A: bevat persoonsgegevens van mogelijk nog levende personen
- B: bevat bijzondere persoonsgegevens van mogelijk nog levende personen, of op grond van staatsbelang of onevenredige bevoor- of benadeling
- C: door bruikleengever zijn beperkingen aan de openbaarheid gesteld
- D: door bruikleengever zijn beperkingen aan de openbaarheid gesteld en het inventarisnummer bevat persoonsgegevens van mogelijk nog levende personen
- E: door bruikleengever zijn beperkingen aan de openbaarheid gesteld en het inventarisnummer bevat bijzondere persoonsgegevens van mogelijk nog levende personen, of op grond van staatsbelang of onevenredige bevoor- of benadeling

Andere werkwijze inzage niet-openbaar archief

Voorheen hanteerden we één regime voor het inzien van niet-openbaar archief. Bezoekers moesten op een formulier hun onderzoeksvraag toelichten. Deze werd vervolgens door een van onze medewerkers getoetst waarna de aanvraag werd toegekend dan wel afgewezen. In de nieuwe werkwijze hanteren we twee regimes, licht en zwaar, gekoppeld aan de categorieën van de openbaarheidsbeperking:

- Ontheffing voor categorie A: kan direct geregeld worden met standaard besluit, mits men akkoord gaat met voorwaarden
- Ontheffing voor categorie B: eerst toetsing van onderzoeksvraag, inzage vervolgens ook alleen mits men akkoord gaat met voorwaarden (o.a. geen kopieën maken, personen in publicaties alleen met initialen aanduiden)

In de oude situatie werd door het HGA de onderzoeksvraag altijd getoetst. De nieuwe manier van werken is voor een deel van de aanvragers sneller, aangezien ze vrijwel direct toegang tot de bescheiden krijgen.

Voor categorie C (door bruikleengever zijn beperkingen aan openbaarheid gesteld) is geen formulier: de gebruiker krijgt de contactgegevens van de bewaargever, zodat deze zelf de toestemming kan gaan regelen. Zodra hij deze schriftelijke toestemming aan ons kan overleggen krijgt hij toegang tot het archief.

Voor categorie D is een standaardbesluit nodig + toestemming van bruikleengever of bewaargever. Voor categorie E is inhoudelijke toetsing door het HGA nodig + toestemming van de bruikleengever.

Interne communicatie

Gedurende dit hele traject is zoveel mogelijk geprobeerd om iedereen binnen het Haags Gemeentearchief hierin mee te nemen. In de maandelijkse medewerkersbijeenkomsten werd iedereen bijgepraat over de AVG. Dit is erg belangrijk omdat praktisch iedere afdeling binnen het archief in meer of mindere mate te maken krijgt met (de gevolgen) van de AVG. De AVG houdt tenslotte niet op bij deze inhaalactie, het is onderdeel van de dagelijkse praktijk op veel aspecten van onze werkprocessen.

Acties voor de tweede helft van 2018

Wijzigingen in de openbaarheid

De wijzigingen in de openbaarheidsbeperingen als gevolg van het doorlopen van de lijst van archieven, zijn allemaal doorgevoerd. Momenteel is voor het publiek nog niet zichtbaar *waarom* iets niet openbaar is. We hebben een verzoek voor diverse aanpassingen liggen bij de leverancier van Mais Flexis.

Vervolgens gaan we de collecties en verzamelingen doornemen. Ook hier kunnen persoonsgegevens aanwezig zijn die openbaarheidsbeperingen noodzakelijk maken. Onze uitingen op internet worden ook nagelopen. Zo hebben we websites die Haagse scholen, verenigingen en bedrijven belichten. Echter het daarop publiceren van klassenfoto's en foto's van personeelsleden van bedrijven, zeker als daar de uitnodiging aan het publiek bij zit om namen daaraan toe te voegen, iets dat we nu nog wel doen, is (in ieder geval zoals we dat nu doen) niet 'AVG-proof'.

Privacy Officer

Binnen onze dienst is een Privacy Officer aangesteld, die verantwoordelijk is voor o.a. het maken van het verwerkingsregister en toetsen van verwerkersovereenkomsten. We hebben als gemeente wel een modelverwerkersovereenkomst, maar we krijgen van leveranciers regelmatig verwerkersovereenkomsten van henzelf toegestuurd. Het is voor ons nog even afwachten hoe we hier binnen de gemeente mee omgaan. Dit proces is momenteel nog niet goed ingeregeld.

Studiezaalreglement

Het huidige studiezaalreglement van het HGA dateert uit maart 2013. Het reglement wordt momenteel geactualiseerd en aangepast. Hierbij leggen we nu ook vast welke gegevens het HGA allemaal vastlegt en waarom dat gebeurt. Ook wordt aangegeven hoe lang gegevens bewaard worden. Dit geldt onder meer voor de bezoekersregistratie en de daaraan gekoppelde administratie van ter inzage geraagde inventarisnummers. Ook de gewijzigde procedure voor het inzien van niet-openbaar materiaal wordt in het nieuwe reglement kort toegelicht, even als de bewaartermijn voor de ontheffingen voor het inzien van deze stukken.

Bezoekersregistratie

Op dit moment worden de volgende gegevens vastgelegd van bezoekers die een origineel komen inzien:

naam, postcode, huisnummer, geboortedatum, geslacht, en het nummer en de soort en geldigheidsduur van het legitimatiebewijs. We willen echter graag uitgaan van het principe van dataminimalisatie en dus alleen *die* gegevens vastleggen die gerechtvaardigd zijn voor het doel van de registratie. Als we vanuit dat perspectief kijken, dan is waarschijnlijk voornaam, achternaam en geboortedatum voldoende, maar een besluit hierover hebben we nog niet genomen.

Overigens zijn we bij het aanpassen van de bezoekersregistratie, evenals van de vernietiging daarvan, afhankelijk van de mogelijkheden van de software die we gebruiken (in ons geval Mais Flexis). Gebleken is dat wij niet zelf records kunnen verwijderen of verplichte velden niet-verplicht maken. Aangezien dit voor alle archiefinstellingen zal gelden verwachten wij

dat de leverancier hiervoor met een generieke oplossing komt en de software gaat aanpassen.

We werken in het nadenken over en aanpassen van de bezoekersregistratie overigens graag samen met andere archiefinstellingen. Meer uniformiteit in het registreren van bezoekers bij archiefinstellingen is wat ons betreft wenselijk.

Bewaartermijnen registraties

In de selectielijst gemeenten en intergemeentelijke organen 2017 staat dat persoonsgegevens tot uiterlijk zes maanden na de datum van het bezoek bewaard mogen worden. In de selectielijst van Regionaal Historische Centra staat een termijn van vijf jaar na het laatste bezoek. Voorlopig hanteert het HGA een termijn van twee jaar. Hiermee kunnen we deze gegevens nog een tijd raadplegen in het geval van een vermissing of beschadiging, bovendien hoeft de vaker terugkerende bezoeker zich dan niet steeds opnieuw te laten registreren. We merken daarbij op dat vaak als belangrijk doel van bezoekregistratie wordt genoemd het kunnen opsporen van ‘verdachten’ in geval van het ontvreemden van stukken. In onze ervaring werkt dat echter in de praktijk niet zo. Bewijzen dat een bezoeker voor een vermissing verantwoordelijk is geweest, is buitengewoon lastig en houdt geen stand op basis van uitsluitend de registratiegegevens. Dan is cameratoezicht veel effectiever. Wel denken we dat het registreren van personalia een zekere ‘afschrikwekkende werking’ hebben, niet zozeer op een voorgenomen wens maar waarschijnlijk wel op een spontane impuls.

Bewaartermijn ontheffingen

Verleende ontheffingen op openbaarheidsbeperkingen worden bewaard tot het inventarisnummer waarvoor de ontheffing verkregen is, openbaar is.

Bruiklening & bewaargeving

Tijdens het inventariseren van onze collectie werd duidelijk dat de meerderheid van de particuliere archieven bij het Haags Gemeentearchief (abusievelijk) als ‘in bewaargeving’ waren betiteld. Dit klopt niet want, conform de intentie van de eigenaren van deze archieven, bewaren we ze niet alleen, we stellen ze ook beschikbaar. Afgezien van het feit dat we hier dus op een onjuistheid stuiten in de juridische titel op basis waarvan we deze archieven in beheer hebben, iets dat we uiteraard moeten ‘repareren’, maakt het verschil tussen bewaargeving of bruikleen (wat het in feite is) ook in het licht van de AVG nogal wat uit. Want bij bewaargeving ben je als archiefinstelling vooral verwerker en niet verwerkersverantwoordelijk, dat blijft de organisatie waarvoor je het archief bewaart. In dat geval is er sprake van een verwerker-verwerkersverantwoordelijke-relatie, waarbij een verwerkersovereenkomst noodzakelijk is. Dat is in het geval van een bruikleen niet nodig, dan deel je de verantwoordelijkheid voor het archief met de feitelijke eigenaar en ben je beide verwerkersverantwoordelijk. Aan het vastleggen van verantwoordelijkheden tussen twee verwerkersverantwoordelijken worden in de AVG geen formele eisen gesteld. Wel lijkt het zaak om over zaken als datalekken en aansprakelijkheid bij het schenden van openbaarheidsbeperkingen door derden in de bruikleenovereenkomst enige bepalingen op te nemen. We zijn op dit moment aan het kijken hoe deze bepalingen er precies uit zouden moeten zien. Ook hierin zoeken we graag de samenwerking met andere archiefinstellingen. Overigens willen we graag bij bruikleengevers gaan benadrukken dat schenking wat ons betreft wenselijker is. De verantwoordelijkheid voor de archiefbescheiden is dan meteen duidelijk: deze komt dan helemaal bij het HGA te liggen.